

Po Bosni i Hercegovini – tragom jednog Španjolca

Branko Meštrić, Zagreb

U članku »Do you speak planinarski?« u broju 12/2005 prikazao sam između ostalog i knjigu Španjolca Matiasa Gomeza »Forgotten Beauty«, svojevrsan planinarski vodič po BiH, u kojem autor vrlo dobro obrađuje pristupe na sve dvotisućake u BiH (»...i druge odabrane avanture«). Zadovoljstvo mi je ovdje objelodaniti da je ta knjiga izašla i u prijevodu »na naški«, kako to vole reći naši susjedi (Zabravljena ljepota, Buybook, Sarajevo, 2005.).

I dok sam se tada teoretski bavio ovom knjigom, nedavno mi se iznenada otvorila mogućnost da je provjerim i praktički. Ne namjeravam pisati o netočnostima i neupućenosti autora (koje su se ubrzo i često pokazivale), već upozoriti na jedan zanimljiv, originalan pokušaj naputka za pristup vrlo konkretnom mjestu. Rekoh da neću napisati da baš i ne bi uspjela doslovna primjena Matiasovih naputaka, ali pothvat je uspio. No, idemo redom.

Mjesto radnje Vranica, zadatak: doći na Prokoško jezero. Do Fojnice nema poteškoća pa i kroz Fojnicu dalje 5 km na zapad do »raskrižja na kojem se put razdvaja u tri pravca«. A potom vodič u ruke da vidimo kako dalje. Kaže: ima makadamska cesta i tom cestom dugom 16 – 17 km treba više od sata vožnje. Odlično: sada bar slutimo kakva je to cesta. Valjda ćemo proći našim niskim autićem, premda pomislih da je autor vodiča možda to ipak obilazio u malo prikladnijem terencu. Krećemo, dakle, od kraja asfalta u nekom neimenovanom mjestu (Jezerica!), a potom na krajnji desni od tri puta. Tri? Ima samo dva, ali i to nije problem jer na zidu nelijepo piše »Prokoško jezero – 17 KM« (ako misle na Konvertibilne Marke onda je to dosta jeftino za cijelo jezero!).

I sad slijedi ono što me u Matiasovom vodiču zaintrigiralo i što nisam vidio u našim vodičima, a jako bi dobro došlo po silnim šumskim cestama koje se svako toliko pojavljuju na svim planinama i vode na sve strane. Evo uputa: 1 km – lijevo; 1,5 km – lijevo; 2,5 km – lijevo; 7,75 km – desno; 10,5 km – lijevo; 13 km – lijevo na prijevoju. Stavljam privremeni brojač kilometara na nulu i vozim polako, a na svakom raskrižju Matias kaže treba li ići lijevo, desno ili samo ravno. Jedina je nevolja što na 7 i nešto treba lijevo jer desno odlazi neka druga (bolja) cesta, a na 13. km nema nikakva križanja – prijevoj je na 15 km. No, pustimo probleme.

Zar ideja nije odlična!? Nemamo svi uvijek pri ruci dobru kartu područja kojim se krećemo, a kao što je spomenuto, mreža zbunjujućih novih putova gotovo sigurno nije ažurna na karti. A ovako – bez karata, GPS-a i navigacijskih sustava sve funkcionira. Itekako funkcionira! Čini mi

BRANKO MEŠTRIĆ

Prokoško jezero – nestvarna ljepota

se jedino da ja i Matias nismo uskladili naše brojače kilometara ili je naš španjolski prijatelj odličnu ideju malo olako i netočno odradio. Ipak, odlična je to ideja, a ako idete na Prokoško jezero, a idite (vrijedi svake rupe na cesti i svakog udarca kamena u pod auta), iskoristite moju tablicu jer je ona točnija i pouzdanija.

A cesta? Nije to nešto posebno, ali nije ni loše. Vozite polako i spretno i stići ćete sigurno. Zapravo je najgori dio u samome selu kad se spuštate prema jezeru. A to i ne morate, ako vam nije nužno parkirati i zanoćiti na samoj obali.

Evo sad nekoliko riječi i o Prokoškom jezeru na Vranici. To jezero ledenjačkog podrijetla zapanjujuće ljepote okruženo je još fascinanti-jim pastirskim kolibama, od kojih su još mnoge autentične i u punoj funkciji. Brojna stada izađu s proljećem na ove stanove i mekeću predvečer u torovima, a danju su sve padine ukrašene bijelim samohodnim kuglicama vune. Kako su mnoge kolibe autentične, očito je da su poneke i ono drugo, dakle tipične vikendice, neke i za iznajmljivanje. No, sve u svemu, vidik na jezero s vidikovca je čaroban i gotovo nestvaran, a nijedna fotografija ni otprilike ne dočarava kako to stvarno izgleda.

Jezero je na 1670 m nadmorske visine, dugo je oko 400, a široko 170 m, dok mu dubina ide do 10 m. Biološki je poznato kao stanište endemskog vodozemca Rajzerova vodenjaka (*Triturus alpestris reiseri*). Neprilika je što je netko nadobudan naselio u jezero kalifornijsku pastrvu, pa je opstanak vodenjaka doveden u pitanje. Dobra vijest je da je koncem 2005. jezero konačno proglašeno spomenikom prirode.

Smještaj je moguć u spomenutim neautentičnim kolibama, a mnogi, neki očito i neplaninari, utabore se na samoj obali.

A planinarenje? Blage padine Vranice naprosto mame na hodnju. Možete naprosto lutati po bilo kojoj padini za stadima, jer je sve puno staza, poči uz bilo koji od brojnih potoka i neće manjkati vidika i doživljaja. »Klasični« su usponi s Prokoškog jezera na čak tri dvotisućaka, a dva udaljenija se bez teškoća dohvaćaju za dva, dva i pol sata lagana uspona. Ločika (2106 m) je južno od jezera, a Krstac (2069 m) i Nadkrstac (2110 m) zapadno. Markaciju ćete naći ako

BRANKO MEŠTRIĆ

Kuće nadomak Prokoškog jezera

krenete cestom zapadnom obalom jezera (iz »kampa«) kod temelja novog planinarskog doma. Uspinje se lagano desno dolinom potoka i zaista je dosta propala.

Valja ovdje pripomenuti da su staze što ih je Matias Gomez prehodao i dao u svojoj knjizi njegova umotvorina i tek je nakon nepotrebnog oštrog uspona (krenuo je iz samog sela) naišao na markacije. Dakle, valja se spustiti na zapadnu obalu jezera i tamo potražiti prvu markaciju.

PRIMJER DALJINARA ZA PRILAZ PROKOŠKOM JEZERU

km	napomena
0	Jezerica asfalt
0,3	lijevo (ne asfaltom)
1,0	lijevo (ne asfaltom)
1,5	lijevo
2,4	lijevo – ugljenica
4,3	desno – vodocrpilište
5,4	slap
6,0	kuća Jezerica
6,7	ravno – dvije ceste
7,4	lijevo (bolja cesta ode desno)
10,3	lijevo
11,6	šumarsko izletište
14,7	desno – lijevo osamljene kuće
15,6	vidikovac
16,1	lijevo na jezero